

Koll på
Geografi
aktivitetsboken **6**
facit

Vad är geografi?

(s. 3)

1. Flera svar är möjliga.

Lär känna Koll på Geografi 6 (s. 4–5)

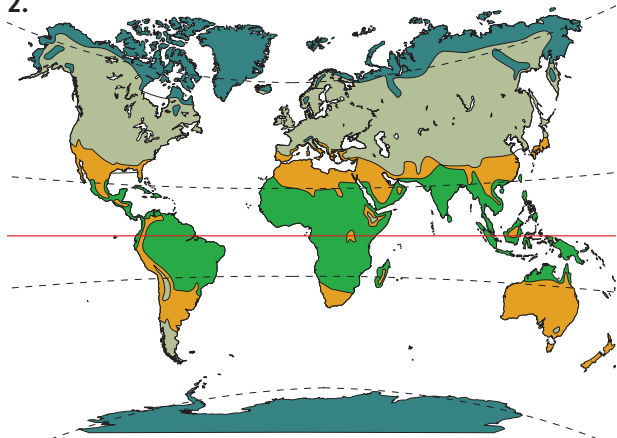
- a) Hållbar utveckling
Världens resurser
Vatten
b) s. 90 s. 94
- a) Mount Everest 8 848 m
b) 1 025 m
c) Mandarin
d) Nya Zeeland
- a) s. 22
b) En enorm virvelvind
c) s. 76
d) Indien
f) Ett mineral
- a) De visar Aralsjön och hur den minskat i storlek genom åren.
b) Elefant
c) De använder läsplattor och mobiler.
d) Det varnas för att fältet är besprutat nyligen.
- a) Rotterdam
b) Lövskog
c) Blå
- a) Ryssland
b) Atlanten
c) Sydafrika
d) Nordamerika

Jorden och klimatet

(s. 6–7)

1. *Förslag:* avståndet till solen, vatten, skyddande atmosfär

2.

3. *Förslag:* Polara zonen: kallt året om

Tempererade zonen: fyra årstider

Tropiska zonen: varmt och regnigt

Subtropiska zonen: varmt och torrt, regnperioder och torrperioder

4. Sydkorea – tempererade zonen, Kuba – tropiska zonen, Nya Zeeland – subtropiska zonen, Rumänien – tempererade zonen, Tanzania – tropiska zonen

5. *Förslag:* Klimatet på en plats kan påverkas av höjden över havet, havsströmmar, naturliga skydd som bergskedjor och om platsen ligger vid havet eller i inlandet.

6. A Närheten till havet

B Höjden över havet

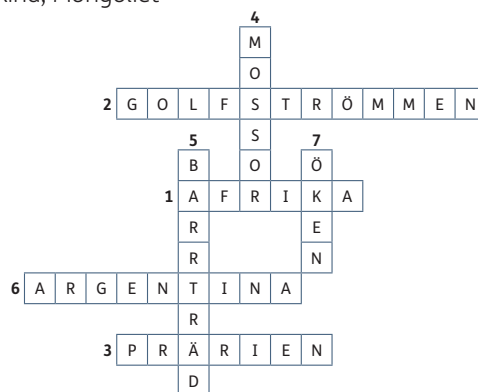
C Skyddet från bergen

Klimatet påverkar vegetationen

(s. 8–9)

- a) Tropiska zonen
b) Subtropiska zonen
c) Tempererade zonen
d) Polara zonen
- Flera svar är möjliga.
- a) Australien
b) Namibia, Sydafrika
c) Australien
d) Kina, Mongoliet

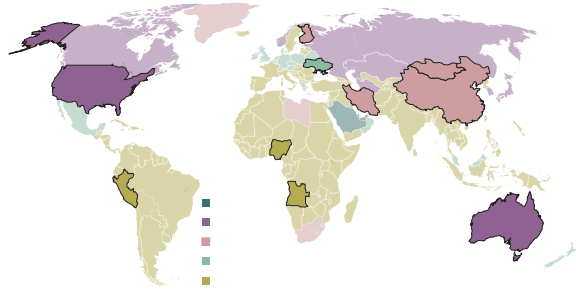
4.

Vad är växthuseffekten? (s. 10–11)

- Flera svar är möjliga.
- Flera svar är möjliga.
- Koldioxid bildas i kolkraftverk och när olja förbränns. Metangas kommer från djur som idisslar.
- Flera svar är möjliga.
- Förslag:* Alla länder och människor på jorden påverkas av att jorden blir varmare.

6.

7. Sverige < Norge

Kina > Indien

Libyen > Egypten

Frankrike < Tyskland

Ryssland > Brasilien

Mexico < USA

Jorden blir varmare

(s. 12)

- Förslag:** De stora inlandsisarna smälter och havsytans nivå höjs. Då kan det bli översvämningar vid kusterna. Hus kan bli förstörda av extremt väder. Djur och växter har svårt att anpassa sig om det blir varmare.
- Flera svar är möjliga.
- Förslag:** vulkanutbrott, förändringar i solens aktivitet, havsströmmar som ändras

Hur kan utsläppen minskas? (s. 13)

- Flera svar är möjliga.
- Flera svar är möjliga.

Hållbar utveckling

(s. 14–15)

- 1980-talet
- En utveckling som inte äventyrar jordens och människornas framtid.
- Social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet
- Afrika
- Förslag:** Ett ekosystem kan vara ett område där olika växter, svampar, djur och mikroorganismer samverkar. Ett ekosystem kan vara hela jorden eller ett litet område i en skog.
- Flera svar är möjliga.
- Miljögifter från åkrar hamnade i örnarnas föda.
Havsörnarnas ägg påverkades av gifterna.

Ekonomisk och social hållbarhet

(s. 16–17)

- Förslag:** Ekonomisk hållbarhet innebär att länders ekonomi ska kunna bli bättre utan att vissa personer får det sämre. Varor ska tillverkas utan att det påverkar den ekologiska hållbarheten.
- Förslag:** När produktionen av varor och tjänster ökar minskar fattigdomen. Många människor får det bättre men miljön påverkas negativt.
- Social hållbarhet innebär att människor känner sig trygga, har bra hälsa och kan utbilda sig.
- Förslag:** Många flickor måste sköta sina småsyskon eller arbeta för att tjäna pengar till familjen.
- FN arbetar bland annat för att det ska finnas läro-medel, att skolmaten ska vara gratis och att det ska finnas speciella flicktoaletter med lås.
- a) 44 miljoner
b) 30 miljoner
c) år 2000 = 16 miljoner, år 2015 = 3 miljoner
d) 80 miljoner
e) 39 miljoner
- Förslag:** Många länder informerar föräldrarna om hur viktigt det är att även flickor får utbilda sig. FN arbetar för att alla barn ska gå i skolan.

Återvinning (s. 18)

- Flera svar är möjliga.
- Flera svar är möjliga.
- Förslag:** Elektriska apparater av olika slag, t.ex. tv-apparater, telefoner och diskmaskiner.
- När man använder farliga kemikalier för att komma åt värdefulla metaller vid återvinning. Återvinning av gamla fartyg.
- I många fattiga länder är arbetskraften billig eftersom lönerna är lägre där.
- Flera svar är möjliga.

Det osynliga vattnet

(s. 19)

1. Virtuellt vatten är vatten som vi förbrukar men som inte syns. Det är vatten som använts när grödor odlas eller när varor tillverkas.
2. Flera svar är möjliga.
3. a) Flera svar är möjliga.
b) Flera svar är möjliga.
4. **Förslag:** Genom att inte köpa varor som kommer från andra länder.

Resurser i berggrunden

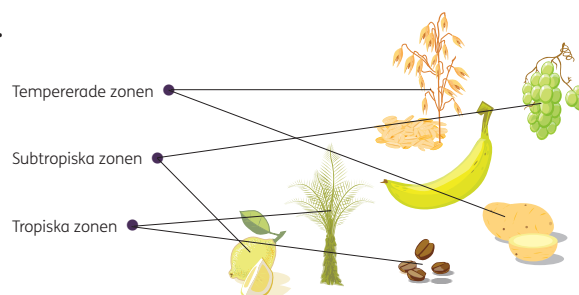
(s. 20–21)

1. En resurs är något på jorden som vi använder för att överleva.
2. De förnybara resurserna tar aldrig slut, t.ex. sol och vind. De icke förnybara resurserna finns det bara en viss mängd av, t.ex. olja och kol.
3. Flera svar är möjliga.
4. För cirka 10 000 år sedan.
5. Guld, järn och koppar användes till smycken, verktyg och vapen.
6. **Förslag:**
Tröja – vattnet, marken
Stol – skogen
Tidning – vattnet, skogen
Bulle – vattnet, marken
Plasthink/spade – vattnet, marken
Ring – marken
Bensindunk – marken
Elektricitet – solen/vinden, vattnet
7. Olja används som bränsle för att värma upp bostäder och för att driva maskiner och fordon. Olja är en viktig råvara i plast.
8. pipeline
raffinaderi
gruva
stenkol

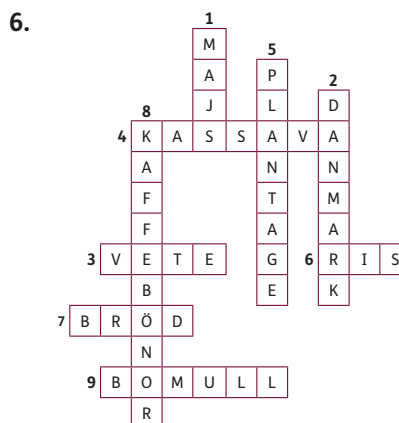
Odlingsbar mark

(s. 22–23)

1. **Förslag:** Vi får kläder från bomull.
- 2.

3. a) 11 %
b) Ängs- och betesmark
c) **Förslag:** öken, berg, städer
4. a) Flera svar är möjliga.
b) **Förslag:** Sydamerika
c) Där är det tajga och tundra.
5. Flera svar är möjliga.

7. De är för varma, för torra eller för kalla. De är bergiga och saknar bra jord att odla på.

Större skördar

(s. 24–25)

1. a) Man vattnar odlingarna med vatten från grundvattnet eller från sjöar eller floder.

Fördelar: Det går att odla i torra områden. Grödorna får rätt mängd vatten vid rätt tidpunkt. Ger större skördar.

Nackdelar: Det kan bli salt kvar i marken och då blir marken obrukbar. Det kan bli ont om dricksvatten. Kan leda till konflikter om vattnet.

- b) Konstgödsel är tillverkat i fabriker och består av viktiga ämnen för grödorna, bl.a. kväve, fosfor och kalium.

Fördelar: Det ger större skördar. Det är enkelt att sprida ut över stora åkrar.

Nackdelar: Det går åt mycket energi vid tillverkningen. Det innehåller färre näringsämnen än naturlig gödsel. Om näringsämnena läcker ut i hav och sjöar kan det leda till övergödning.

c) Kemiska bekämpningsmedel sprutas på åkrarna för att minska ogräs och skadedjur.

Fördelar: De tar bort ogräs, skadedjur och svampangrepp. De ger jämnare kvalitet på grödorna och säkrare skördar.

Nackdelar: De kan förorena miljön och grundvattnet. De kan påverka hälsan hos människor. Rester av gifterna kan finnas kvar i maten.

2. Flera svar är möjliga.

Betesmark

(s. 26–27)

1. Flera svar är möjliga.

2. Djuren kan ströva fritt och hittar sin mat själva.

3. Pampas är ett stort slättområde som används som betesmark.

4. Polen – svin, nötkreatur

Finland – renar, nötkreatur

Storbritannien – nötkreatur, får

Belgien – nötkreatur

Island – får

Ryssland – renar, svin, nötkreatur, får

Bosnien – får

5. Flera svar är möjliga.

Fisk – en resurs i havet

(s. 28–29)

1. För att det inte ska bli konflikter mellan olika länder om hur havets resurser får användas.

2. a) Regler som styr hur havet får användas.

b) Kustområdet närmast land som landet själv bestämmer över.

c) En sjömil är 1 852 meter. Måttet används i sjöfart.

d) Zon är ett område som används när man talar om specifika delar, t.ex. ekonomisk zon eller klimatzon.

e) Den del av havet som är fritt för alla.

3. Fördelar: Fisk och skaldjur blir billigare. Det går att producera stora mängder fisk.

Nackdelar: Utsläppen från odlingarna förorenar vattnet. Fiskar rymmer och sjukdomar kan spridas. Mangroveskogar huggs ner för att ge plats för odlingar.

4. Överfiske innebär att en del fiskarter håller på att försvinna helt.

5. a) Abborre, kräfter, lax, makrill, torsk

b) Svante ska köpa lax som är MSC-certifierad eller KRAV-märkt. Men inte den som är odlad i Norge eller Sydamerika.

c) Hjälmare eller Vättern

d) Ål, haj, havskatt

e) Kräfter som är odlade i USA.

f) Svenska flodkräfter

När maten inte räcker

(s. 30–31)

1. Fattiga människor har inte råd att köpa den mat de behöver.

2. Att världens resurser är orättvist fördelade.

3. Människor tvingas fly från sina hem och arbeten. De får då svårt att skaffa den mat de behöver. Brunnar och åkrar kan förstöras av bomber.

4. *Förslag:* Översvämningar ökar och flera kraftiga stormar och åskväder med hagel kan förstöra skördar och bostäder.

5. Flera svar är möjliga.

6. Flera svar är möjliga.

7. Flera svar är möjliga.

8. *Förslag:* Jordbrukare kan odla olika sorters grödor och välja grödor som tål torka. Länder kan bygga upp lager med mat. Skolbarn kan få gratis mat. Matku-ponger kan delas ut till fattiga familjer.

9. a) Indiska oceanen

b) Mogadishu

c) Kenya, Etiopien, Djibouti

d) *Förslag:* Landet sticker ut som ett horn i havet.

Förnybara resurser

(s. 32–33)

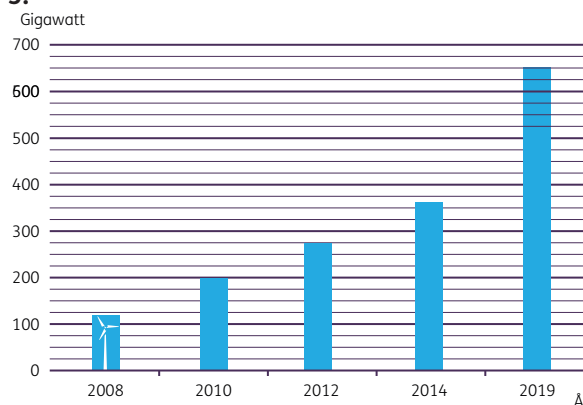
1. De finns kvar oavsett hur mycket vi använder dem. De är miljövänliga.

2. Hälften av energin som används ska komma från förnybara resurser.

3. Flera svar är möjliga.

4. Flera svar är möjliga.

5.

6. a) 80 GW

b) 120 GW

Skogen

(s. 34)

1. Flera svar är möjliga.

2. Det kan hela tiden växa upp nya träd.

3. Kanada, Ryssland, Finland, Sverige.

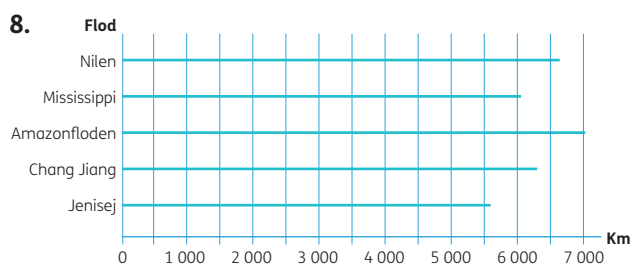
4. a) Regnskog
- b) *Förslag:* Brasilien, Guyana, Surinam, Colombia, Ecuador
- c) Det beror på klimatet och jordmånen. Det är bara på östkusten som klimatet passar lövskogen.
- d) Länder vid ekvatorn har regnskog. I den tropiska zonen.

Amazonas regnskog (s. 35)

1. Det finns gott om fisk i floden och den är en viktig transportled.
2. Många av våra läkemedel kommer från växter i regnskogen.
3. Träden används till möbler och papper. Skogen avverkas för att ge plats åt boskapsrancher och jordbruk.
4. a) mars, april
b) augusti
c) januari ca 250 mm. oktober ca 100 mm.
d) Den är jämn under hela året.
5. Den naturliga livsmiljön för växter och djur försvinner och de får svårt att överleva.

Floder (s. 36–37)

1. 3 %
2. Mer än hälften av allt sötvatten är snö eller is. Sötvatten finns också i sjöar, floder och i berggrunden.
3. *Förslag:* Hur klimatet och växtligheten är. Om det är ett rikt eller fattigt land.
4. Sediment är bortnött material som jord, slam och grus som transporteras med floder.
5. Flera svar är möjliga.
6. Havsbottnens form, vågornas styrka, havsströmmar och tidvattnets svängningar.
7. a) Egypten, Sudan
b) Omdurman, Khartoum
c) Nassersjön
d) Alexandria, Port Said
e) Medelhavet

Vatten och hälsa (s. 38)

1. Befolkningen ökar. När länder höjer levnadsstandarden ökar vattenförbrukningen.
2. Vattenbrist kan hindra ett lands utveckling och kan leda till konflikter mellan länder.
3. Flera svar är möjliga.

Plast i havet (s. 39)

1. Små delar av plast som nästan inte syns.
2. Mikroplast går inte att rensa bort. Djur i havet får i sig mikroplast.
3. *Förslag:* För det mesta: läsk, bröd, leksaker, ost, godis, duschtvål
Ibland: blommor, kläder, äpplen, gurka
4. Flera svar är möjliga.
5. Flera svar är möjliga.

Rhen (s. 40–41)

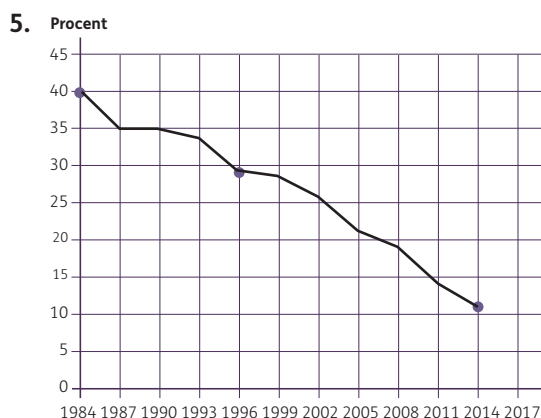
1. I Alperna
2. Länderna saknar kust mot havet.
3. Schweiz och Tyskland. Frankrike och Tyskland.
4. Flodens mittfåra flyttar sig eftersom floden meandrar. Det kan leda till konflikter mellan länderna.
5. Där finns branta klippor, gamla borgar och vinodlingar.
6. *Förslag:* Att den slingrar sig och ändrar riktning ibland.
7. Kol, byggnadsmaterial
8. Nederländerna
9. Tyskland Österrike Wien Tjeckien Ungern Budapest Belgrad Rumänien Svarta havet
10. Paris – Seine
London – Themsen
Rom – Tibern
Hamburg – Elbe
Riga – Daugava (Düna)
Lissabon – Tejo
Lyon – Rhone, Saône
Volgograd – Volga

Fattiga länder 1 (s. 42–43)

1. *Förslag:*
Staten saknar inkomster.
Krig
Torka
Kolonier
Diktatur
Korruption
2. *Förslag:* Arbetslöshet, låg utbildning, krig, naturkatastrofer, sjukdom

3. Många fattiga länder har inte råd med bra skolor. I fattiga länder är ofta bostäderna dåliga. I fattiga länder är många människor arbetslösa och kan inte försörja sig eftersom de saknar pengar.

4. Flera svar är möjliga.

6. Flera svar är möjliga.

Fattiga länder 2

(s. 44–45)

- a) Förslag: Japan, Sydkorea, Saudiarabien

b) Förslag: Chile, Argentina, Uruguay

c) Flera svar är möjliga.

d) 0,8–0,9

e) Flera svar är möjliga.
- a) Tyskland: < 5 %

Egypten: 25 %–50 %

Mexico: 5 %–10 %

Sudan: 25 %–50 %

b) Flera svar är möjliga.

c) Flera svar är möjliga.

d) Afrika, Asien

3. Flera svar är möjliga.

Befolkning & utveckling

(s. 46–47)

- I de fattigaste länderna.
- a) 0–4 år

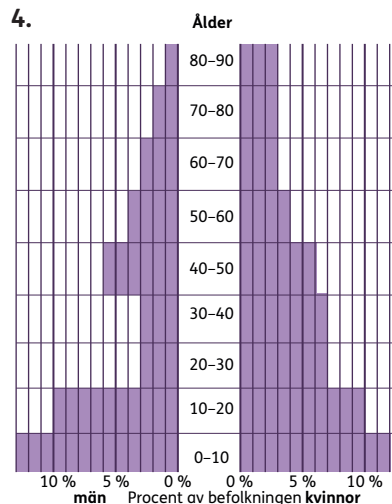
b) Cirka 2 %

c) 25–29 år

d) Förslag: 70–74 år, 85–89 år, 90–94 år, 95–99 år

e) Förslag: Sverige har högre andel gamla människor. Guinea har högre andel små barn.
- Flera svar är möjliga.

4.

- a) Ett fattigt land. Högt andel små barn och låg andel äldre personer.
- b) 20–30 år och 30–40 år
- c) Flera svar är möjliga.

Transporter 1

(s. 48–49)

1.

Lämpliga varor	Fördelar	Nackdelar
 Förslag: stora och tunga varor, t.ex. olja, bilar, säd och malm	Fartyg rymmer	Transporten tar lång
	mycket last,	tid och när inte alla
	det är bekvämt för	platser.
	passagerare	
Så här tycker flodpärlmusslan: _____ När fartygen rengör sina tankar släpper de ibland ut olja i havet. Fartyg släpper ut mycket miljöfarliga ämnen.		

Lämpliga varor	Fördelar	Nackdelar
 Förslag: lätta och värdefulla varor, t.ex. elektronik, smycken, frukt och blommor	Flyg är bra vid långa	Flyg är dyrt och
	resor eftersom trans-	bullrigt och inte bra
	porten går snabbt.	för miljön.
Så här tycker flodpärlmusslan: _____ Flyget släpper ut mycket miljöfarliga ämnen och bidrar till den globala uppvärmningen. Det är bullrigt nära flygplatser.		

Lämpliga varor	Fördelar	Nackdelar
 Förslag: sand och grus, timmer, livsmedel och hushållsvaror	Transporten når	Lastbilar är inte lika
	ända fram till dörren	snabba som tåg och
	och är billigare än	flyg.
	tåg och flyg.	
Så här tycker flodpärlmusslan: _____ Lastbilar släpper ut en hel del miljöfarliga ämnen. _____ _____		

Lämpliga varor	Fördelar	Nackdelar
 Förslag: timmer, skrot, fordon, livsmedel, malm	Tåg är snabba och	Tåg är inte lika snabbt
	säkra. De rymmer	som flyget och när
	mycket last och är	inte alla platser.
	bekväma för passa-	
	gerare.	
Så här tycker flodpärlmusslan: _____ Tåg är miljövänligt eftersom det för det mesta drivs med elektricitet. _____ Det är bättre för miljön att välja tåg när man reser. _____		

Transporter 2

(s. 50–51)

1.

				
Snittblommor ska fraktas från Italien till Sverige.			X	
Järnmalm ska fraktas från Kiruna till Sydamerika.		X		X
Du ska hälsa på vänner i Köpenhamn och vill resa miljövänligt.				X
Timmer ska fraktas från skogen till pappersbruket.	X			X
Mjölk ska köras från mejeriet till affären.	X			
Bilar ska fraktas från Japan till Sverige.		X		
Diamanter från Sydafrika ska fraktas till Schweiz.			X	

2.

flygplats 	järnväg
motorväg/stor väg 	färjeförbindelse

3. a) Donau

b) fartyg

c) trä

d) bränsle

4. Landvetter – Sverige

Kastrup – Danmark

Sturup – Sverige

Keflavik – Island

Gardemoen – Norge

5. Vågrätt: PILOT DÄCK AVGASER LOK LAST

Lodrätt: RÄLS DÄCK TIDTABELL ANKOMST AVGÅNG
VÄSKA BIL BILJETT FARTYG

Specialtips

(s. 52)

1. x

2. 1

3. 2

4. x

5. x

6. 1

7. x

8. 1

9. 2

10. 2

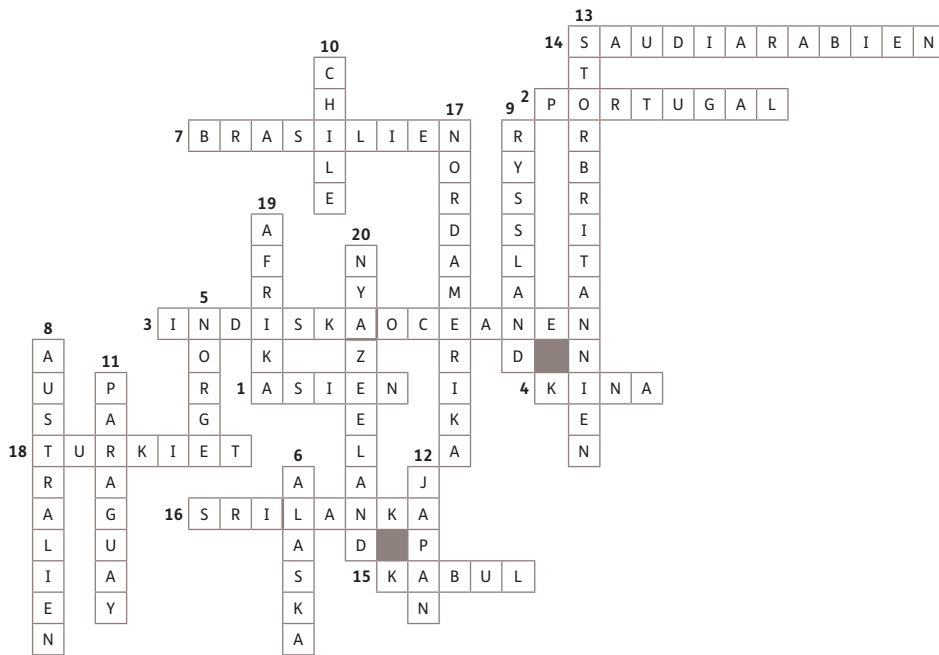
11. 1

12. 2

13. 2

Världen kryss

(s. 53)

Spännande platser i världen

(s. 54–55)

1. Grönland
2. Egypten
3. Sahara
4. Washington DC
5. Kinesiska muren
6. Amazonas
7. Australien
8. Stilla havet
9. Mexikanska golfen
10. Himalaya
11. Norge, Finland

